
VOZovi IN SLEDOVI

313

Razstava v Kulturnem domu Ajdovščina, maj 1992

V drugi polovici meseca maja, v času kongresa industrijskih oblikovalcev v Sloveniji, smo si lahko v Ajdovščini, v tamkajšnjem kulturnem domu, ogledali razstavo vozov, ki sta jo pripravila kustosa novogoriškega muzeja Katja Kogej in Boris Blažko s pomočjo nekaterih vaščanov iz Lokavca, ki so v prostem času restavrirali vozove, od katerih je nekatere že prav pošteno načel zob časa. Razstavo v Ajdovščini, v kateri "vozovi govorijo o lastni življenjski zgodbi, o naših ljudeh in njihovem načinu življenja", so pripravili ob štiridesetletnici Goriškega muzeja, posvečena pa je bila utemeljitelju preparatorske in restavratorske dejavnosti v njem - Milku Šuligoju.

Razstavni prostor - kulturni dom in obenem tudi prodajalna pohištva v industrijskem delu Ajdovščine - resda ni bil najbolj primeren, kljub temu pa je bila razstava domiselno zasnovana in postavljena. Zdi se, da avtorja nista pozabila na nobeno vrsto vozov, ki so nekoč vsak dan vozili po cestah, kolovozih in poljih, pa tudi na tiste ne, ki so jih uporabljali le ob določenih priložnostih.

Tako so bili na razstavi prikazani vsi delovni vozovi, od furmanskega prek gozdarskega, burele, lojtrnika, voza za prevažanje gnoja in listja do vozička, namenjenega predvsem otroškim igram in prevažanju drv, trave in podobnega, voza, s katerim so se peljali k maši (zapravljivčka), in vozov, povezanih s človekovim življenjskim ciklom od vozička do mrtvaške kočije. Na kolesih je bila tudi vojaška poljska kuhinja iz Tolmina, ki sta jo avtorja prav tako vključila v razstavo.

Za bolj plastično predstavitev je bilo na razstavi tudi nekaj črno-belih risb, vozov v akciji in belih, iz stiropora izrezanih konj, ki so vlekli voz s cerkvenim zvonom in tako dajali pečat celi razstavi. Na tamkajšnjo tradicijo furmanstva so na razstavi opozorili tudi z video posnetki "lokavške furnge".

Razstava je torej nastala kot plod sodelovanja Goriškega muzeja in nekaterih prizadevnih Lokavčanov, da bi v avtentičnem okolju prikazali stare furmanske šege in pri domačinih zbudili zavest za ohranjanje kulturne dediščine in za njeno varovanje pred uničenjem in razprodajo - zlasti tujcem, ki jo znajo mnogo bolj ceniti.

Temeljni namen razstave o vozovih je bil prikazati vlogo voza ob človeku v njegovem življenjskem ciklu, vlogo vozov v kmečkem gospodarstvu in s tem v človekovem boju za preživetje. Avtorje razstave je zanimala življenjska pot voza samega v polpreteklem času, ki je sedaj kot neuporaben predmet postavljen na stranski tir, a vendarle še zmeraj živo zapisan v spominu tistih, ki so ga nekoč uporabljali. Posebej pomembno je, da je avtorjem razstave uspelo pritegniti tudi mladino, da je sodelovala pri restavriranju voz. Restavrirali so jih mlajši fantje iz Lokavca (seveda s pomočjo izkušenih vaščanov in muzejskih delavcev) in se pri tem naučili nekaterih spretnosti v kovaštvu, pletarstvu, kolarstvu, mizarstvu...

Koncept prezentacije voz pa se ni ustavil le ob njih samih, ampak je poskušal osvetliti tudi razne plati njihove uporabe (transport, kmečka dela, obrt, trgovina, sejmi, prazniki pa tudi turizem).

314

Na koncu naj omenim še razstavni katalog, v katerem so poleg uvoda o namenu razstave, o vozovih in njih sledovih ter popisa razstavljenih predmetov tudi risbe delov voza in narečni izrazi zanje.

Ker je razstava domiselno pripravljena in je plod sodelovanja muzejskih delavcev z amaterji, ki se zavedajo smisla ohranjanja takšnih materialnih prežitkov preteklosti, bi bilo zelo lepo, če bi si jo lahko ogledali tudi kje zunaj domačega kraja, kajti dobri zgledi vlečejo.

Andreja Bahar - Muršič